

Kalotenberg of Kalottenberg verklaard?

Ignace VAN DER KELEN

In het nr. 97/154 van *Gerardimontium* (toen nog *De Heemschutter* geheten), pag. 24 en 41, werd door Albert Schrever een poging gedaan om de benaming Kalottenberg te verklaren. Zo stelt hij dat de benaming staat voor de aanwezigheid in de Oudenaardsestraat van rijke katholieken of 'Kaloten' die er een voedselbedeling hielden voor het arme volk. Een andere verklaring zou volgens hem zijn dat aldaar veel 'coiffeurs' hebben gewoond waar men zijn 'kalotte' kon laten knippen.

Het woord 'Kaloten' is in de volksmond inderdaad een scheldnaam voor katholieken, naast *Tsjeven*, hetgeen verwijst naar het woord 'Kalot', wat een plat rond zwart mutsje zonder klep voorstelt, dat katholieke priesters vroeger droegen ⁽¹⁾.

Gezien het achtervoegsel '- berg' zijn we echter een andere mening toegedaan voor de verklaring van de benaming 'Kalotenberg'.

Dit achtervoegsel verwijst hoegenaamd niet naar een helling in de Oudenaardsestraat, maar dient hoogstwaarschijnlijk begrepen te worden in de betekenis van: *bergen, opbergen, verbergen, bergplaats, hoeden, sparen, bewaring*, zoals voorkomend in de benaming *Berg van Barmhartigheid*, toendertijd ook bekend onder de naam *Mons pietatis*, of *hooi- en graanberg*.

Het voorvoegsel 'Kaloten-' zou dan als de benaming kunnen staan voor een historische belasting, met name de 'calioten' ⁽²⁾ dit is een belasting die in het *calioethuus* ⁽³⁾ bewaard werd.

Zo weten we dat de Gentenaars in 1467 bij hun terugkeer van de belevaart naar Sint-Lievens-Houtem, het 'kaliotenhuisje' of tolhuisje op de Koornmarkt ⁽⁴⁾, de *Braemberch* (ook *Brabantberg*), vernietigd hebben waar men de gehate belasting op zout, de *ceuillote* ⁽⁵⁾ of *ceuilote* ⁽⁶⁾ en op graan de *koorncalliote*, *cayliote* ⁽⁷⁾, *caellioette* ⁽⁸⁾ of nog *cueillette* ⁽⁹⁾ inde. Nog andere teksten bevestigen een en ander zoals blijkt uit volgende citaten ⁽¹⁰⁾: 'In den eersten, dat mijn harde gheduch-

te heere ende prinche hemlieden vergaf dat si wapeninghe ghemaect hadden, ende 't Calioethuus in sticken ghesleggen hadden; ende voert alle de calioten af ende te nieuten.' Mogelijks was deze belastingsdienst, die gehouden werd in het Kalotenhuisje, eertijds gelegen in de Oudenaardsestraat ⁽¹¹⁾. En bij wijze van slot, het merkwaardige feit dat het doodlopende gedeelte van de Visstraat vroeger de Kleynen Kalottenberg werd genoemd... ⁽¹²⁾

⁽¹⁾ Voor pausen is de kleur ervan wit en voor bisschoppen, abten en prelaten paars.

⁽²⁾ C. P. SERRURE, P. M. BLOMMAERT, *Kronyk van Vlaenderen van 580 tot 1467*, vol. 2, Gent, 1840, pag. 263

⁽³⁾ *Ibidem*, pag. 263

⁽⁴⁾ J.-P. VAN HOORENBEKE-DE VliegHERE, *Geschiedenis der Graven van Vlaenderen*, deel 2, Brugge, 1847, pag. 350

⁽⁵⁾ AUG. VAN LOKEREN, *Histoire de l'Abbaye de Saint-Bavon et de la Crypte de Saint-Jean à Gand*, Gand, 1855, pag. 152.

⁽⁶⁾ *Ceuillir*: plukken, verzamelen vandaar ook *Callodi*: tollenaar. Taks op zout, later ook 'Gabelle' of 'Gabel' genoemd, afkomstig uit het Italiaans of Arabisch.

⁽⁷⁾ N. DESPARS, JEAN ANTOINE DE JONGHE, *Cronijcke van den lande ende graefsepe van Vlaenderen*, Vol 3, pag. 227.

⁽⁸⁾ Idem als ⁽²⁾, pag. 15

⁽⁹⁾ J. DE SAINT GENOIS, *Historische Verhalen*, Gent, 1854, pag. 47

⁽¹⁰⁾ J. DECAVELE, *Keizer tussen stropdraggers. Karel V 1500-1558*, Leuven, 1990, p. 138, 139.

⁽¹¹⁾ Ook in Ophasselt bestaat een Kalottenberg.

⁽¹²⁾ Met dank aan dhr. André Van Der Kelen. N.v.d.r.: volgens V. VAN BOSSUYT & F. WILMOTTE, *Gidsboek voor de stad Geeraardsbergen*, p. 102, is het de volledige Visstraat die *Kleinen Kalottenberg* wordt genoemd. Het doodlopende stuk van de Visstraat is in de volksmond bekend als 't *Ëndj de weireld*.